

POSTANOWIENIE

Dnia 18 lutego 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania E.J.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Kielcach
o podleganiom ubezpieczeniom społecznym,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w dniu 18 lutego 2026 r.,
na skutek skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego
w Krakowie z dnia 12 marca 2025 r., sygn. akt III AUa 1111/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Krakowie, wyrokiem z dnia 12 marca 2025 r., zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 10 maja 2021 r. i oddalił odwołanie E.J. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w Kielcach z dnia 16 lipca 2019 r. i stwierdził, że ubezpieczona podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą od 1 października 2014 r. do 1 kwietnia 2015 r. i od 31 marca 2016 r. do 13 kwietnia 2016 r. oraz nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą od 14 kwietnia 2016 r. do 2 stycznia 2019 r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, na podstawie zebranego materiału dowodowego, trudno było przyjąć, że odwołująca się od 14 kwietnia 2016 r. do 2 stycznia 2019 r. faktycznie prowadziła działalność gospodarczą, a nawet, że miała taki zamiar, skoro nie miała żadnych klientów (nie potrafiła ich wskazać), a analiza jej sytuacji finansowej i braku przychodów w spornym okresie świadczyła, że nie mogło być mowy o zarobkowym prowadzeniu działalności gospodarczej, czyli nastawionej na uzyskanie dochodu. Ponadto, odwołująca się w całym spornym okresie od 14 kwietnia 2016 r. do 2 stycznia 2019 r. miała tylko kilka niewielkich przerw w korzystaniu ze świadczeń z ubezpieczenia chorobowego.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że ubezpieczona, po nieprzerwanym pobieraniu zasiłku chorobowego od 2 stycznia 2015 r. (zaledwie po 3 miesiącach od zarejestrowania działalności gospodarczej) i następnie do 30 marca 2016 r. zasiłku macierzyńskiego, już od 5 kwietnia 2016 r. udała się na zasiłek opiekuńczy i przez kolejne lata, z niewielkimi tylko przerwami (najdłuższa przerwa od 14 kwietnia 2016 r. do 8 maja 2016 r. i kolejna od 24 lipca 2017 r. do 3 września 2017 r.) korzystała naprzemiennie z tego zasiłku bądź z zasiłku chorobowego aż do wyrejestrowania działalności gospodarczej w styczniu 2019 r. Jednocześnie zgłaszając się do ubezpieczeń społecznych od 1 października 2014 r. zadeklarowała najwyższą dopuszczalną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (9.300 zł), od której to podstawy przez cały czas wypłacane jej były świadczenia z ubezpieczenia, gdyż przerwy między zasiłkami były bardzo krótkie. W rezultacie w spornym okresie przypadającym od 14 kwietnia 2016 r. do 2 stycznia 2019 r. pobrała świadczenia z ubezpieczeń chorobowego w łącznej kwocie 280.126,00 zł, podczas gdy składki na ubezpieczenie chorobowe opłaciła w kwocie 2.041,30 zł. Sąd Apelacyjny uznał, że przebywanie na zasiłkach od 2 stycznia 2015 r., w spornym okresie z niewielkimi tylko przerwami, wykluczało w istocie możliwość prowadzenia działalności gospodarczej w sposób zarobkowy, czyli przynoszącej dochód mogący być źródłem utrzymania.

Skargę kasacyjną wniósł pełnomocnik ubezpieczonej, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał na jej oczywistą zasadność.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona. Oczywista zasadność skargi kasacyjnej oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze prima facie zasługują na uwzględnienie. Oczywiste jest przy tym tylko to, co można dostrzec bez potrzeby głębszej analizy czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Zarzucane uchybienia muszą zatem mieć kwalifikowany charakter, odnosić się do konkretnych, powołanych przez skarżącego przepisów prawa, z zastrzeżeniem art. 398³ § 3 k.p.c. i być dostrzegalne na pierwszy rzut oka.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, że podstawą do powstania obowiązku ubezpieczenia na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2025 r. poz. 350, dalej ustawa systemowa) jest faktyczne wykonywanie działalności pozarolniczej (art. 13 pkt 4 tej ustawy), w tym gospodarczej, co oznacza, że wykonywanie tejże działalności, to rzeczywista działalność zarobkowa wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 listopada 2005 r., I UK 80/05, OSNP 2006, nr 19-20, poz. 309; z dnia 14 września 2007 r., III UK 35/07, LEX nr 483284; z dnia 18 lutego 2009 r., II UK 207/08, LEX nr 736738; z dnia 19 lutego 2009 r., II UK 215/08, LEX nr 736739; z dnia 19 lutego 2010 r., II UK 186/09, LEX nr 590235; z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 240/09, LEX nr 585723; z dnia 18 listopada 2011 r., I UK 156/11, LEX nr 1102533).

Prowadzenie działalności gospodarczej o tyle zatem stanowi tytuł podlegania ubezpieczeniom, o ile faktycznie ubezpieczony działalność tę wykonuje, choć stopień natężenia jego aktywności może być różny.

Pod pojęciem działalności gospodarczej rozumie się więc zarobkową działalność wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły. Działalność gospodarcza musi odpowiadać pewnym cechom - w ujęciu tradycyjnym działalność gospodarcza

charakteryzuje się profesjonalnością, samodzielnością, podporządkowaniem zasadzie racjonalnego gospodarowania, celom zarobkowym, trwałością prowadzenia, wykonywaniem w sposób zorganizowany oraz uczestniczeniem w obrocie gospodarczym. Właściwości cechujące działalność gospodarczą, które powinny występować łącznie to działanie stałe, nieamatorskie, nieokazjonalne, z elementami organizacji, planowania i zawodowości rozumianej jako fachowość, znajomość rzeczy oraz specjalizacja (zob. B. Gudowska i J. Strusińska-Żukowska (red): Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz, Warszawa 2011, s. 106-107, por. także uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1991 r., III CZP 40/91, OSNC 1992 Nr 2, poz. 17). Aby więc można było o niej mówić, muszą zostać spełnione kumulatywnie wszystkie przesłanki (zarobkowy charakter prowadzonej działalności, zorganizowany charakter, ciągłość wykonywania działalności).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że dla zakwalifikowania danej działalności jako działalności gospodarczej - z punktu widzenia przywołanych wyżej przepisów - istotne znaczenie ma jej ciągłość oraz zorganizowany i zarobkowy charakter. Ciągłość w działalności gospodarczej ma dwa aspekty. Pierwszy to powtarzalność czynności, pozwalająca na odróżnienie działalności gospodarczej od jednostkowej umowy o dzieło lub zlecenia albo umowy o świadczenie usługi, które same w sobie nie składają się jeszcze na działalność gospodarczą, zaś drugi aspekt, wynikający zresztą z pierwszego, to zamiar niekrótkiego prowadzenia działalności gospodarczej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15, LEX nr 2122404; z dnia 10 maja 2017 r., I UK 184/16, LEX nr 2305920).

Z kolei o zorganizowaniu działalności gospodarczej nie świadczy jedynie jej forma organizacyjno-prawna (zob. W.J. Katner: Prawo o działalności gospodarczej. Komentarz. Orzecznictwo. Piśmiennictwo, Warszawa 2003, s. 21-22), czyli dokonanie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej czy rejestru przedsiębiorców KRS. Organizacji tej nie można bowiem sprowadzać wyłącznie do płaszczyzny formalnej, gdyż ma ona swoje odzwierciedlenie również w płaszczyźnie materialnej (zob. M. Szydło: Swoboda działalności gospodarczej,

Warszawa 2005 r., s. 48-55 oraz wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 26 września 1996 r., II FSK 789/07, LEX nr 495147).

Zorganizowanie działalności gospodarczej w płaszczyźnie materialnej odbywa się zatem przykładowo przez: zapewnienie kapitału, lokalu, środków biurowych, maszyn, sprzętu, technologii, zatrudnienie pracowników, przedsięwzięcie działań o charakterze marketingowym (informacja, reklama) oraz, ogólnie rzecz ujmując, przez podejmowanie działań zmierzających do uzyskania i utrzymania wymaganych kwalifikacji niezbędnych ze względu na rodzaj wykonywanej działalności (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 2016 r., I UK 65/15, LEX nr 2118451; z dnia 16 lutego 2016 r., I UK 77/15, LEX nr 2000382). Kolejnym elementem kreującym działalność gospodarczą jest jej zarobkowy charakter. Działalność jest zarobkowa, jeżeli jest prowadzona w celu osiągnięcia dochodu ("zarobku") rozumianego jako nadwyżka przychodów nad nakładami (kosztami) tej działalności (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2013 r., I UK 604/12, OSNP 2014 Nr 2, poz. 30).

Przesłanka zarobkowego charakteru działalności zostanie spełniona wtedy, gdy jej prowadzenie przynosi rzeczywisty zysk, ale również wówczas, gdy pomimo jego nieosiągnięcia, przedsiębiorca nastawiony był na uzyskanie dochodu (por. przywołany wyżej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 kwietnia 2017 r., II UK 98/16 i z dnia 15 marca 2018 r., III UK 47/17, LEX nr 2497578). W tej mierze istotny jest zatem wyznaczony przez przedsiębiorcę cel, który w każdym przypadku, poprzez realizację zamierzonych przedsięwzięć musi zakładać pozytywny wynik.

Rekonstrukcja istotnych parametrów pojęcia działalności gospodarczej wymusza, by wszystkie z nich wystąpiły w sprawie. Istotne pozostawało wyjaśnienie, czy w odtworzonych działaniach odwołującej się występowały wszystkie obligatoryjne elementy składające się na pojęcie pozarolniczej działalności. Nie chodzi tu tylko o przeważające elementy, lecz o spełnienie wszystkich cech tej działalności. W tym kierunku wypowiedział się ostatnio Sąd Najwyższy (wyrok z dnia 6 października 2020 r., I UK 105/19, OSNP 2021 Nr 8, poz. 95). W wyroku z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15 (LEX nr 2122404), Sąd Najwyższy stwierdził, że stopień natężenia aktywności osoby prowadzącej

pozarolniczą działalność gospodarczą może być różny. Niemniej, "prowadzenie działalności gospodarczej o tyle stanowi tytuł podlegania ubezpieczeniom, o ile faktycznie ubezpieczony działalność tę wykonuje" - na co w rozpoznawanej sprawie nie wskazują ustalenia faktyczne.

W rozpoznawanej sprawie skarżąca, powołując się na przesłankę oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, zmierza do podważenia dokonanej przez Sąd drugiej instancji oceny poszczególnych dowodów i poczynionych na tej podstawie ustaleń faktycznych. Jak stanowi art. 398⁹ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być bowiem zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów.

Sumując powyższe uwagi, nie sposób przyjąć, by skarżąca wykazała przesłanki wskazujące na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. Za takie okoliczności nie może być uznany sam fakt braku akceptacji zaskarżonego werdyktu. Nie znajdując podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

AGM

[SOP]